

ABD-PAKİSTAN İLİŞKİLERİ VE ÇİN

Vuslat Nur ŞAHİN

Trumpun twitteri adeta resmi basın sözcülüğü aracı olarak kullanmasıyla Amerika Birleşik Devletlerinin (ABD) söylemlerinin çok kısa zamanda çok daha fazla kişiye ulaştığı yeni bir dönemin içindeyiz. 1 Ocak 2018te Trump yılın ilk açıklamasını Pakistan hakkında yine aynı sosyal medya hesabında yapmıştı. Açıklaması birçok çevrede çok sert üsluba sahip olması bakımından da eleştirilerin odağı olmuştu. Öncelikle bu açıklamayı hatırlamakta fayda var. Trump, 1 Ocak'ta Twitter hesabından, ABD'nin son 15 yılda Pakistan'a 33 milyar dolar yardım yaptığını belirterek, "Onlar ise liderlerimizin aptal olduğunu düşünerek bize yalanlar ve hilekarlıktan başka bir şey vermediler. Afganistan'da peşinde olduğumuz teröristlere güvenli bölge sağlıyorlar. Artık yok" paylaşımında bulunmuştu[1].

Bu açıklamadan kısa süre sonra, Washington yönetimi, Pakistan'a yapmayı planladığı 255 milyon dolarlık askeri yardımı durdurma kararı almıştı. Konuyla ilgili açıklama yapan Pentagon Sözcüsü Albay Rob Manning, "2017 Mali Yılı Ulusal Savunma Yetkilendirme Yasası, Koalisyon Destek Fonu'ndan Pakistan'a 900 milyon dolar ayrılması öngörüyordu. Bu miktar durduruldu. Pakistan'ın peşinde olduğumuz terörist ve militan gruplara karşı ciddi adımlara atacağını ummaya devam ettiğimizden bu miktar iptal edilmedi veya tekrar programlanmadı" ifadelerini kullandı [2].

Trump'ın açıklaması sonrası Hindistan Dışişleri'nden de açıklama geldi. Açıklamada "Başkan Trump'ın Afganistan'ın karşılaştığı zorlukların ve sınır ötesinde teröristlere güvenli liman ve diğer şekillerde verilen desteğin üstesinden gelme çabalarını arttırma kararlılığını memnuniyetle karşılıyoruz" dendi. Açıklamada Hindistan'ın da benzer 'endişeleri ve hedefleri' paylaştığı ve 'diğer ülkelerle olan ortaklık dahil' çabalarını sürdüreceği duyuruldu. Hindistanın bu ABD yandaşı tutumu ise Pakistanlı yetkililerce ABDnin Hindistan ağzıyla konuşması şeklinde yorumlandı [3]. Buna ilaveten, Pakistan'da yayın yapan Dawn internet sitesinde yer alan habere göre, Başbakan Şahid Hakan Abbasi başkanlığında toplanan Ulusal Güvenlik Komitesi (NSC), Trump'ın iddialarına yanıt verdi. Komite, toplantının ardından yayınladığı bildiriye, İslamabad yönetiminin yıllardır terörle büyük ölçüde kendi imkanlarıyla mücadele ettiği, bunun ekonomisine büyük zarar verdiği vurgulandı.

Trump'ın suçlamalarının asılsız olduğunu dile getiren Pakistan Dışişleri Bakanı Asif, "Ülkemizin itibarını daha fazla pazarlık konusu yapmayacağız" diyerek ABD Başkanı'nın

suçlamalarına tepki göstermişti [4].

Peki tüm bu meselenin gerçekten tek sebebi Pakistanın terörist örgütlere karşı mücadelesinin yetersiz görülmesi mi? Burada bir başka aktörün Pakistanla yakın zamanda etkisini arttırdığı ilişkilerin de ABDyle tansiyonun yükselmesine sebep olduğu düşünülebilir. Bu aktör ise bölgede gücünü İpek Yolu Projesi ya da bir başka ismiyle Tek Kuşak Tek Yol ile (One Belt One Road) gündemden güne arttıran Çindir.

İki ülke arasındaki ilişkilerin daha iyi anlaşılabilmesi için tarihsel arka planın da bilinmesi gerektiğini düşünmekteyim. Çin Halk Cumhuriyetinin diplomatik ilişkiler kurduğu ilk Müslüman devlet 1951 yılında Pakistan olmuştur. Bu dostane başlangıç aynı şekilde devam etmiş iki ülke ilişkilerinin geneline hakim olmuştur. Öyle ki, 1964 ve 1971 yıllarındaki Hindistan-Pakistan savaşında Çin açıkça Pakistanı desteklemiştir[5]. Bununla beraber verilecek bir diğer örnek Çinin Bangladeşin BMye üyeliğini Güvenlik Konseyinde veto etmiş olmasıydı. Bilindiği üzere Bangladeş, Doğu Pakistan olarak adlandırılıyordu ve savaşın sonunda ayrılmıştı[6]. Tüm bunların yanında Çinin Pakistana 1998te nükleer çalışmalarında yardım etmesi de ilişkilerin sağlamlaştırılmasında önemli başka bir olaydır. Bilindiği üzere Pakistan Nükleer Silahları Yayınlanmasının Önlenmesi Antlaşmasına taraf değildir, bu durum bazı ülkelerce Pakistana nükleer alanda destekte bulunmayarak Pakistanın tutumunu protesto etmelerine yol açarken, Çin bunun tam tersini yapmıştır. 2017 Haziranında Şangay İşbirliği Örgütüne Pakistan ve Hindistanın beraber üyeliği ise Çinin iki ülke arasında bölgede istikrar hedefiyle dengeleme politikası güdeceği şeklinde yorumlanabilir.

Pakistan gerek Çine yakınlığı gerek tarihsel bağları gerekse de stratejik konumuyla hızla yola koyulalım denilen ülkelerden oldu. Halihazırda Pakistanda Çin destekli 200den fazla proje yürütülüyor. Bununla beraber gündemde yer işgal eden en önemli proje Çin-Pakistan Ekonomik Koridorudur[7]. Çin-Pakistan ekonomik koridoru, tek kuşak, tek yol girişiminin temel parçasıdır. Bazı uzmanlar bu projenin iki ülke, ilişkilerini her hava koşulunda çalışan stratejik işbirliği ve partnerlik düzeyine çıkardığını düşünüyor [8]. Bu nedenle taraflar Çin-Pakistan ekonomik koridorun yapımına büyük önem veriyor. Bu projenin tanıtımı da başarıyla ilerliyor. Koridorun Çinin bölgedeki etkisini artıracığı ise kolaylıkla öngörülebilir. Çinin bakış açısından proje Çin- Güney Asya ve Pakistan ilişkilerinin geliştirilmesinde ve bu ilişkilerin ekonomik kanata da taşınmasında (ulaştırma, haberleşme vb) bir araç olacak.

Teknik açıdan koridoru incelersek, Koridor, Kaşgardan başlıyor 3 bin kilometreden fazla yol kat ederek Gvadar Limanına ulaşıyor. Gvadar Limanı, sıradan bir liman değil. Çin bu limanı kendi sermayesiyle yaptı ve 43 yıl boyunca da kullanım hakkında sahip. Ağustos 2016da Gvadar Limanının ilk misafiri ticari bir gemi kıyıya demir attı. Limanı stratejik yapan günlük 13 milyon varil petrol geçişi yapılan Hürmüz Boğazına yakınlığı. Çin üretimi için gerekli olan enerjinin büyük bir kısmını ithal ediyor. Ülkenin ana petrol akışı Malakka Boğazında yapılıyor. Malakkada bir sorun çıkması karşısında kendini güvenceye almaya çalışan Pekin, Gvadarla bu hedefe ulaşacak.

Pekin, 62 milyar dolar ayırdığı ve her geçen gün bütçesi artan bu projeye üç hedefi aynı potada eritiyor. Birincisi petrole ulaşma kolaylığı. İkincisi, Gvadar Limanında bir serbest ticaret bölgesi kurarak ticari kazanç. Üçüncüsü, stratejik merkezlerden sayılan Hürmüz

Boğazına yakın bir noktaya konuşlanma ve buradan Ortadoğu ülkeleriyle daha yakın işbirliği geliştirme [9].

Tüm bu bilgiler ışığında bekleneceği gibi Çinden de Trumpun açıklamalarına bir yorum geldi. Çin Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Geng Shuang, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkiler mutlaka daha da güçlendirilmelidir yorumu yaparken, Çinli uzmanlar bu durumun iki ülkeyi hiç olmadığı kadar yakınlaştıracığına yönelik analizleri oldu[10].

Tüm bu durumu bölgede Çinin etkisi artıkça ABDnin büyüyen rahatsızlığını göstermesinin bir önemli bir örneğidir. Türkiyenin bu konuyu yakından takip etmesi; geleneksel Türkiye-Pakistan dostluğu ve gelişmekte olan Türkiye- Hindistan ilişkileri çerçevesinde de önemlidir. Hindistan- Pakistan ilişkilerinin belki de en dengeli olmaya başlayacağı dönemde başlayan bu tartışmanın uzun vadede bölgede Hindistan- ABD, Çin-Pakistan karşılıklı müttefikliği yaratıp yaratmayacağı ise önümüzdeki günlerde görülecektir.

[1] Trump, Donald J. "It's not only Pakistan that we pay billions of dollars to for nothing, but also many other countries, and others. As an example, we pay the Palestinians HUNDRED OF MILLIONS OF DOLLARS a year and get no appreciation or respect. They dont even want to negotiate a long overdue..." Twitter. January 02, 2018. Accessed January 11, 2018. <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/948322496591384576>.

[2] "Pentagon Spokesman: U.S. Wants Pakistan to Take." U.S. DEPARTMENT OF DEFENSE. January 08, 2018. Accessed January 11, 2018. <https://www.defense.gov/News/Article/Article/1410401/pentagon-spokesman-us-wants-pakistan-to-take-decisive-action-against-terrorism/>.

[3] Pti. "Trump 'talking in the language of India', Pakistani Foreign Minister." The Hindu. January 04, 2018. Accessed January 11, 2018. <http://www.thehindu.com/news/international/trump-talking-in-the-language-of-india-pakistani-foreign-minister/article22368432.ece>.

[4] Sputnik. "Pakistan Dışişleri: ABD, Hindistan'ın ağıyla konuşuyor." Sputnik Türkiye. January 05, 2018. Accessed January 11, 2018. <https://tr.sputniknews.com/asya/201801051031691440-pakistan-disisleri-abd-hindistanin-agziyla-konusuyor/>

- [5] "PAKİSTAN-ÇİN GÜNCEL İLİŞKİLERİ NE SÖYLÜYOR?" ASCMER Asya Çalışmaları Merkezi. Accessed January 11, 2018. <http://ascmer.org/pakistan-cin-guncel-iliskileri-ne-soyluyor/>.
- [6]"Çin'in Birleşmiş Milletlerdeki Rolü." ANKASAM. May 10, 2017. Accessed January 11, 2018. <https://ankasam.org/cinin-birlesmis-milletlerdeki-rolu/>.
- [7] "Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru nereye açılıyor? - Mühdan Sağlam." Gazete duvar. Accessed January 11, 2018. <https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2017/10/13/cin-pakistan-ekonomik-koridoru-nereye-aciliyor/>.
- [8] Sputnik. "Çin-Pakistan ekonomik koridoru." Sputnik Türkiye. August 26, 2016. Accessed January 11, 2018. <https://tr.sputniknews.com/infografik/201608261024577741-Cin-Pakistan-Sincan-Gvadar/>.
- [9] Arslan, Abdulkerim. "Çin-Pakistan Koridoru ve Gözden Kaçan 'Gvadar'." Stratejik Ortak. March 25, 2017. Accessed January 11, 2018. <https://www.stratejikortak.com/2016/08/cin-pakistan-gvadar.html>.
- [10] Service, Indo-Asian News. "Donald Trump's Tweet Draws China, Pakistan Closer: Chinese Daily." NDTV.com. January 05, 2018. Accessed January 11, 2018. <https://www.ndtv.com/world-news/donald-trumps-tweet-draws-china-pakistan-closer-chinese-daily-1796256>.

Yazar Hakkında :

Vuslat Nur Şahin Orta Doğu Teknik Uluslararası İlişkiler ana dal ve Kurumsal Finans yan dal programlarından mezundur. Halen Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler'de yüksek lisans öğrencidir.

Atıfta bulunmak için: ŞAHİN, Vuslat Nur. 2024. "ABD-PAKİSTAN İLİŞKİLERİ VE ÇİN." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2018 / 1. Ocak 15. Erişim Temmuz 17, 2024. <https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/ABD-PAKISTAN-ILISKILERI-VE-CIN>



Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

